

Norsk Etnologisk Gransking

Line Grønstad

Norsk Etnologisk Gransking¹ (NEG) er eit kulturhistorisk arkiv som vart oppretta ved Norsk Folkemuseum i 1946. Arkivet nyttar spørjelister for å samle inn opplysningar om det alminnelege livet i arbeid og fest, slik ein hugsar det frå tidlegare og slik det er i dag. Listene blir sendt ut til faste skrivarar og til andre. Arkivet er brukt av forskarar, studentar, bygdebokforfattarar, lokalhistorikarar og massemedia – og er opne for alle som er interessert i kvardagslivet i vår samtid og i historia om vår nære fortid.

Å forstå tinga

I 1946 skreiv Marta Hoffmann, konservator ved Norsk Folkemuseum, følgjande i presentasjonen av det som vart kalla Norsk Etnologisk Gransking:

Men når det gjelder redskaper og andre bruksgjenstander, er det riktig som det har vært sagt at de bare taler til dem som forstår deres språk. En vakker dag oppdager man så at deres språk bare forstås av dem som har brukt tingene, og at disse menneskers viden ikke er blitt gjort til gjenstand for landsomfattende, systematiske undersøkelser.

I åra før forska Hoffmann på reiskapar frå det gamle bondesamfunnet i museet si samling. Kontekst og kunnskapen om bruk mangla. Ho hadde studieopp-hald ved dei etnologiske arkiva ved Nationalmuseet i København og Nordiska museet i Stockholm bak seg, og kjennskap til arbeidet til Nils Lid. Slik kjende ho til problemstillinga og hadde forslag til løysing, nemleg ei systematisk inn-samling av kunnskap frå reiskapsbrukarane gjennom spørjelister.

I dette kapitlet skal eg skrive om NEG si historie. Det gjer eg ved å sjå på korleis NEG har vore ein organisasjon i endring, i eit landskap saman med

andre organisasjonar der behov og ideal for korleis verksemda skal drivast har vore i stadig endring.²

Før NEG – ord og sak

Dei færraste organisasjonar oppstår spontant, og i NEG sitt tilfelle kan det visast til mellom anna ord og sak-retninga frå tidleg 1900-talet, med opphav i Tyskland. Gjennom metodar som geografisk kartlegging av ord og nemningar, kunne spreinga av kulturelement undersøkast. Arbeidsmetoden var gjerne spørjelister knytt til folkloristiske og etnologiske emne sendt til faste, friviljuge medarbeidarar. Spørjelistene var særskild detaljerte med mange spørsmål om namn, omgrep og tradisjonar knytt til gjenstandar og praksisar. Før 1946 hadde alle reie institusjonane Nemnda til Gransking av Folkeseid og Nemningsbruk (*Ord og sed*) drive med innsamlingar nasjonalt, og Kulturgeografisk Registrering på Vestlandet i Bergens Museum sitt verksemdsområde, men dette var ikkje nok.

Når man vet at de menneskene som har levd i den gamle naturalhusholdning er 70 år og mer, skjønner man at det haster med å få nedtegnet deres viden. Om 10–15 år vil det være for sent, og ettertiden vil for alltid være avskåret fra uhyre viktige kilder til kjennskap om sitt eget folk (Hoffmann 1946).

Det hasta med å samle kunnskapen om det gamle samfunnet, i følgje Hoffmann sin presentasjon. Tanken var at arbeidet med innsamlinga av kunnskap skulle skje parallelt med gjenstandsinnsamlinga ved museet. Direktør Hans Aall ved museet la vekt på at NEG skulle vere ein sjølvstendig institusjon, og det vart NEG. Å be om auke i midlar til museet var vanskelegare enn midlar til ein institusjon som dreiv med nasjonalt redningsarbeid knytt til kunnskap om det gamle bondesamfunnet. Såleis har Aall sett sine spor på organiseringa av NEG som merkast også i dag.

Det fyrste styret besto av Nils Lid (Institutt for folkelivsgransking ved UiO), Svale Solheim (Instituttet for sammenlignende kulturforskning), Robert Kloster (Kulturgeografisk Registrering på Vestlandet) og Hans Aall og Hilmar Stigum (Norsk Folkemuseum). Hoffmann vart leiar, men snart erstatta av Stigum, medan ho heldt fram med gjenstandsgransking på museet. Lily Weiser-Aall og Rigmor Frimannslund (sjå kap. 10) var dei to andre tilsette. Med desse på plass var det finansiering og å skaffe skrivande medarbeidarar som sto for tur. Øko-

nomien vart løyst ved midlar frå museet, statlege myndigheiter og frå fleire fylke. Måtar å skaffe medarbeidarar på og synet på kva som er ein god medarbeidar, har endra seg i NEG si snart 70 år gamle historie.

”I dykkar bygd” – Norsk Folkemuseum sine gjenstandar

I byrjinga var ønskje å få ei oversikt over reiskap og metodar som vart nytta i det gamle bondesamfunnet. Då var det viktig å ha medarbeidarar frå så mange distrikt som mogleg, og som hadde denne typen kunnskap. Medarbeidarane til *Ord og sed* vart tilskrivne om dei kunne tenke seg å vere med på dette, og kommunane vart spurte om kunnige og skriveføre folk frå eige distrikt. Desse, ofte lærarar, prestar eller bønder, vart i større eller mindre grad sett som representantar for sitt geografiske område. Hadde dei ikkje kunnskapen sjølv, var det ikkje uvanleg at dei oppsøkte andre. Målsetjinga om medarbeidarar frå alle kommunar vart likevel aldri heilt realisert.

Den fyrste tida var det styret som formelt avgjorde tema. Kvar liste var resultat av eit grundig arbeid der den som laga lista sette seg inn i alt av tilgjengeleg litteratur om emnet for å kunne stille gode nok spørsmål (Skjelbred 2003). Spørjelistene var ofte lange og detaljerte. Eit døme er spørjelite nummer fire, om baking (1947). Spørsmåla går over ti sider, og dekkjer alt frå borkebrød til lefse og gjærbakst. I spørsmål ni blir det spurt om nemningar på flatbrød, og førebuingane viser seg mellom anna i den opprimsa lista med namn som spørsmålet inkluderer – skinabrød, tunnbrød, kvardagsbrød, føredugnadsbrød, og så bortetter.

Baking var eitt av fleire tema som kan kjennast att i dei andre nordiske landa, og det var eit ønskje frå NEG at materialet som vart samla inn kunne samanliknast med materiale frå områda rundt Noreg. Skikkar og tradisjonar følgde ikkje nødvendigvis landegrensene og ei forståing av dette vart sett som ein ”fredsfaktor” (årsmeldinga 1947). Samarbeid og kontakt kan sjåast i mange av årsmeldingane, der gjensidige besøk over landegrensene var vanleg. Nokre av listene vart sendt ut i samband med liknande tema spurt om i nabolanda. Spørjelite 32, om servering av smør til kvardags og høgtid (1951), er ei av desse. Denne lista viser samstundes særskild tydeleg føremålet med NEG sitt arbeid. Det var lite kunnskap rundt mange av gjenstandane i Norsk Folkemuseum si samling, og spørsmåla her er retta direkte inn mot bruken av konkrete gjenstandar.

Stigum, som parallelt var leiar for bygdeavdelinga på museet, og Hoffmann laga spørjelister og nytta materialet frå NEG sitt raskt veksande arkiv. Men NEG var likevel lite brukt av andre på Norsk Folkemuseum. Historikar og etnolog Andreas Ropeid (sjå kap. 12) vart tilsett i NEG i 1953, og har fortalt at NEG nærast var som isolert frå resten av museet dei åra han var der (Moestue 1996:36). Ropeid og Weiser-Aall hadde sine interesseområde dei arbeidde ut frå, og lenge var den manglande interessa frå museet ikkje i vege for NEG sin aktivitet. Ropeid arbeidde med tema knytt til kyrkje og bedehus, og Weiser-Aall arbeidde mellom anna med tema knytt til jule- og påskeskikkar og stell av nyfødde barn. I tillegg kom dei mange listene som omhandla livet i det gamle bondesamfunnet.

Frå 1960-talet vart det stadig meir vanleg at NEG laga spørjelister på vegne av forskarar utanfrå om emne dei var interesserte i. Eit eksempel er spørjelite 114 (1967) som omhandla tenner og tannverk, eit samarbeid som vart gjort med tannlege Kai Hunstadbråten. Også tidlegare hadde lister blitt laga i samband med andre, men det kjem ofte ikkje fram på sjølve listene. Kunnskap om dette er vanskeleg å finne, og baserer seg på hugsen til tidlegare tilsette i NEG (NEG 1996).

Weiser-Aall gjekk av med pensjon i 1968, og Ropeid vart verande igjen aleine. Rigmor Frimannslund var framleis tilsett i NEG, men med permisjon, noko ho hadde frå 1953 til 1977. NEG mangla økonomiske ressursar. Det var kostbart å trykke og sende ut spørjelister og honorere dei som svara. Det var også arbeidskrevjande å oppretthalde talet på medarbeidarar. I 1976 var det ikkje fleire enn 63. Til samanlikning var talet i periodar oppe i 500, og det er i dag på mellom 200 og 300. Talet på utsendte lister var lågt, med 14 lister i alt på 1970-talet, mot 40 lister på 1960-talet. Med Weiser-Aall vart det også omtrent slutt på tida med spørjelister om gjenstandar frå det gamle bondesamfunnet.

NEG sitt mandat om å vere landsdekkande gjorde det viktig å ha medarbeidarar over heile landet. Idealet om at desse skulle representere sine område var tidlegare kritisert av både Weiser-Aall og Ropeid. Kritikken gjekk ut på at NEG, som tidlegare nemnt, ikkje hadde medarbeidarar alle stader, og at ikkje alle hadde kjennskap til alle tema. Ei samla framstilling ville såleis bli skeiv. Weiser-Aall hadde i sitt arbeid tidlegare funne at informasjonen medarbeidarane kom med heller ikkje passa med idealet om korte og klassifiserberre svar, og denne erfaringa nytta ho til å endre det teoretiske utgangspunktet sitt. Såleis gjekk ho og NEG frå å arbeide med opphavsteoriar til å undersøke tradisjonsforhold og samspel mellom eigne opplevingar for medarbeidarane og miljøet dei var i (Moestue 1998). Eit eksempel på dette kan sjåast i lista 76, om dei 'kloke' (1960). Denne lista er svært kort, og blir følgd opp av liste nummer

80, om folkemedisin (1960), med 53 detaljerte spørsmål, laga med utgangspunkt i svara frå den fyrste lista. Dei to listene vart gjort i samarbeid med Olav Bø (sjå kap. 14 og 22).

Samtid og studentar

Forskarane utanfrå som NEG i aukande grad orienterte seg mot, kravde andre vinklar og tema. Den auka interessa for samtid og nær fortid, og krav om samfunnskritikk som føremål for forskinga, skapa saman med minske i medarbeidarar utfordringar for Ropeid. Liknande utfordringar kunne sjåast ved andre tilsvarende arkiv i Skandinavia. I tillegg til erfaringane som vart gjort av Weiser-Aall og av Ropeid rundt innsamlingsmetodane, kom det på 1970-talet fleire debattar rundt arkiva. Innsamlinga og bruken av materialet vart no kritisert i eit maktperspektiv der dei tilsette i arkiva forma synet på fortida gjennom val av tema, vinkel og tolking, medan medarbeidarane i liten grad hadde innverknad. Jonas Frykman (1979) var ein av kritikarane. Denne kritikken har heldt fram, mellom anna hos Agneta Lilja (1996), men har blitt korrigert og modifisert av Fredrik Skott (2008). Skott viser at innsamlingsaktiviteten har vore eit mangfald av perspektiv og forteljingar, og såleis står i kontrast til den konservative elitismen Frykman hevda fanst i arkiva og dei tydelege idealane som Lilja fann i sitt arbeid. I landskapet av kritikk såg Ropeid uansett at endringar måtte til for at NEG sitt arbeid skulle fortsetja å vere aktuelt. Endringane måtte gjerast både i måten spørsmåla vart stilte og i synet på kven medarbeidarane var. Frå spørsmål om tilstanden i "dykkar bygd" vart såleis eigne opplevingar og erfaringar enda viktigare.

Ropeid var nøgd då NEG i 1974 flytta over til Institutt for folkelivsgranskning ved Universitetet i Oslo. Lokala var då ved Sjøfartsmuseet på Bygdøy. Tankar om overflytting fanst allereie i NEG på 1960-talet basert på at Norsk Folkemuseum ikkje nytta materialet i den grad det var tenkt. I 1972 vart temaet nemnt i styremøte, eit styre der Folkemuseet sin dåverande direktør, Reidar Kjellberg og Knut Kolsrud, styrar av universitetsinstituttet, begge sat. Flyttinga førte til ei auke i bruken av materialet og spørjelistemetoden blant dei unge etnologane og folkloristane. Ein ny giv kom til for å skaffe fleire medarbeidarar, med brev til kulturstyra i kommunane, gjennom foredrag og gjennom annonsar i vekeblad og aviser.

Det hadde tidlegare vore ei arbeidsdeling mellom NEG, som fokuserte på gjenstandar og bruken av gjenstandane, og Norsk folkeminnesamling (NFS, sjå kap. 27), som fokuserte på forteljingar og historier. NFS vart etter kvart

mindre aktiv i innsamlingsarbeidet sitt. Når innsamling av kunnskap om gjenstandane nytta i det gamle bondesamfunnet ikkje lenger var hovudprosjektet for NEG, gav ikkje arbeidsdelinga same mening. Dette kan anast allereie i 1961, med NEG si liste nr. 85, som handla om tradisjonar, tru og segner omkring jeger og jaktstyr, eit samarbeidsprosjekt med Norsk Skogbruksmuseum. Særleg tydeleg vart endringa då folkloristen Anne Moestue vart tilsett i 1978. Det var likevel ikkje populært blant etnologar, i ei periode der skotta mellom etnologane og folkloristane kan synast mykje tettare enn i dag.

Ropeid var styrar ved universitetsinstituttet samstundes som han var med i NEG. I perioden 1978–1985 fungerte difor Moestue aleine i NEG når Ropeid var oppteken på anna hald. I 1978 vart det sett i gang eit samarbeid med Norsk Ordbok (UiO) som skreiv av ord og uttrykk frå delar av materialet. Moestue fortel at ho kjørte med sin lille 2CV fylt med kasser med dyrebar last av arkivmaterial til Chateau Neuf, der dei heldt til. Såleis var det gamle ord og sak-arbeidet framleis relevant. Samarbeid vart også gjort med Nasjonalforeningen for folkehelse og Landslaget for lokalhistorie, med mellom anna dei landsomfattande Minneoppgåver for eldre i 1964, i 1981, og i 1995.³

NEG sin økonomi vart strammare på 1980-talet. Det var naudsynt å søke om prosjektmidlar for mange av spørjelistene som vart sendt ut, fortel Moestue. Då hadde allereie tilsette ved Norsk Folkemuseum byrja å snakke om å få NEG tilbake. Behova til museet for arbeidet og arbeidsmetoden til NEG samsvara med dei økonomiske behova til NEG, meinte dei. Medan det vart sett som høveleg at NEG skulle bli integrert i universitetsinstituttet på 1970-talet, var ikkje det lenger aktuelt ti år seinare, og behovet for eit sjølvstendig og uavhengig NEG vart framheva av både NEG og instituttet. Flytting til Folkemuseet vart dermed ikkje vurdert. I 1986 vart NEG gjort om til stifting. Som stifting, men tilknytt instituttet, fungerte NEG i nesten 20 år til.

Samstundes, i 1986, vart Ropeid pensjonert, og den svenske etnologen Göran Rosander vart tilsett. Han hadde tidlegare leia Kulturhistoriska Undersökningen ved Nordiska museet i Stockholm. Som Ropeid og Moestue hadde gjort, bytta også Rosander og Moestue på å vere dagleg leiar for NEG. Den neste perioden var prega av optimisme, fagleg utvikling gjennom arrangement av seminar, samarbeid med systerorganisasjonane i nabolanda og utsending av spørjelistar med eksterne forskarar og studentar. Utanom spørjelisteverksemnda arbeidde NEG med fleire prosjekt. Hytteprosjektet (1988–1991) var del av eit større samarbeid om ferie og fritid med universitetsinstituttet. Eit anna prosjekt var En dag i Norge. Den 26. april 1995 blei Noregs folk oppfordra til å skrive

dagbok, og NEG fekk inn omtrent 16 000 bidrag. Samarbeid vart gjort med NRK, og prosjektet vart både radioprogram og bok (Magnus 1997).

Frå å halde til i lokalar på Sjøfartsmuseet på Bygdøyens flytta NEG i 1992 lengre vekk frå opphavet på Folkemuseet, i alle fall geografisk. Heile universitetsinstituttet kom til nybygde lokale på Blindern i ei periode med omorganiseringar og samanslåingar på Det historisk-filosofiske fakultetet. Etter forhandlingar inngjekk NEG ei avtale med fakultetet som regulerte plikter mellom NEG og UiO i 1993. Bytinga av husrom og kontorrekvisita mot førelesingar, rettleiing av studentar, og utsending av spørjelistar vart såleis formalisert. Års-

32.1. "Jeg sitter ved kjøkkenbordet og fyller ut skjemaer til NEG". Innsendt av Laila Rostadmo. Foto: NEG/Norsk Folkemuseum 2. NF 33523-043

meldingane til NEG frå 1993 fortel om ei auke i bruk av materiale til studentoppgåver.

Rosander døydde i 1996, og folkloristen Ann Helene Bolstad Skjelbred vart tilsett i 1997. Samstundes, i 1996, fekk Norsk Museumsutvikling⁴ (NMU), under Kulturdepartementet, forvaltingsansvaret for NEG. Dei mange aktivitetane NEG gjorde for UiO var ikkje uproblematisk for NMU. Kvifor skulle dei som låg under Kulturdepartementet, finansiere aktivitetar som låg under Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet? Dei mange endringane i organiseringa av instituttet, nye rutinar og faglege prioriteringar ved UiO og sjølvstenda til NEG, førte til at skilnaden mellom organisasjonane var meir og meir synleg. Medan NEG-arane treivst godt med etnologane og folkloristane dei delte gang med, førte omstruktureringar til nedlegging av seksjonar, og forslag om internfakturering for lokale og liknande. Auka byråkratisering skjedde også her, i likskap med tendensane i universiteta og offentleg sektor elles i Noreg. NEG kjende seg stadig meir pressa på UiO.

Tilbake til start – Norsk Folkemuseum og folk i det nye årtusen

NMU kontakta både Norsk Folkemuseum og NEG om ei eventuell flytting tilbake til opphavet. I motsetnad til på 1980-talet var interessa no til stades, også hos NEG. 26. oktober 2004 fekk NEG igjen tilhald på museet. Medan NEG både i namn, i tilsette og i aktivitet såg ut som før, vart det formelt slått saman med vertsinstitusjonen 1. januar 2005, med Skjelbred som leiar. Det organisatoriske grepet Hans Aall gjorde i 1946 slapp for fyrste gong taket, men etterlet seg ein institusjon med mykje historie og sterk identitet.

Folklorist Audun Kjus (tilsett i 2010) og kulturvitar Line Grønstad (tilsett i 2011) erstatta Moestue og Skjelbred etter at dei gjekk av med pensjon. Talet på studentar som nyttar spørjelistene i sine masteroppgåver og liknande har med flyttinga gått ned når NEG ikkje lenger er vegg i vegg. Men materialet som NEG sit på og måten å samle inn materiale på har fått auka merksemd i museet. NEG sender ut om lag fire jamstore undersøkingar i året. Nokre tema er henta frå tidlegare undersøkingar som kaffikultur (spørjelite 241 i 2012) og jakt (spørjelite 242 i 2012), og er med på å gje eit bilete av tradisjonar og oppfatningar i endring. Andre tema er nye, som til dømes minnemarkeringane etter 22. juli (239 i 2011). Sistnemnte lista vart sendt ut i samarbeid med sosiologen Olaf Aagedal ved Institutt for kyrkjeforskning, som del av eit større

32.2. Pakking av spørjelistar til faste svararar i 2010. Frå venstre Ann Helene Bolstad Skjelbred, Eli Irene Johnsen Chang, Kari Telste og Audun Kjus. Foto: Jon-Erik Faksvaag/Norsk Folkemuseum

prosjekt⁵ der Grønstad også er involvert. Det er eit eksempel på ein måte tema blir velt på, der plutselige hendingar opnar for høve til å spørja om noko vi ikkje kjenner frå før.

NEG vart grunnlagt som svar på utfordringar ved museet knytt til manglande kunnskap om gjenstandar i samlinga. Samfunnsoppdraget til NEG, no leia av forskingskoordinator ved museet, Kari Telste, er ikkje lenger å skaffe kunnskap om skikk og bruk rundt gjenstandar, slik Hoffmann såg det for seg i 1946. Det handlar også om tilhøva mellom menneske, og mellom menneske og verda rundt. Dette påverkar både tema for listene og spørsmåla som blir stilt. Det er også ein måte å gje fleire høve til å forme datagrunnlaget for forskning, som eit tillegg til dei store mengdene med materiale som blir arkivert frå stat, institusjonar og større bedrifter. Dagens utfordringar handlar om synleggjinga av høvet til å dele eigne erfaringar og forteljingar, og tilgjengeleggjing av materialet som allereie er samla inn. NEG har sidan 2011 prøvd ut digitale innsamlingsmetodar og bruk av sosiale media til spreing av materiale

og spørjelister med lovande resultat. Ideala, utfordringane og teknologien har endra seg sidan 1946 og vil halde fram med det, og NEG med dei.

Litteratur

- Frykman, Jonas 1979. «Ideologikritik av arkivsystemen». *Norveg* 22, s. 231–242.
- Hoffmann, Martha 1946. «Norsk Etnologisk Gransking». *By og bygd*, særtrykk.
- Lilja, Agneta 1996. *Föreställningen om den ideala uppteckningen*. Dialekt- och folkminnesarkivet, Uppsala.
- Magnus, Bi Five 1997. *Dagbok frå en dag i Norge*. Pax forlag, Oslo.
- Moestue, Anne, Magnus, Bi Five, Chang og Eli Irene Johnsen 1996. *Spørre og grave i 50 år. Norsk etnologisk granskings 50-årsjubileum*. Stiftinga Norsk etnologisk gransking.
- Moestue, Anne 1998. «Spørrelistearbeidet ved Norsk etnologisk gransking». I Moestue, Anne & Kvideland, Reimund (red.) *Verden var hennes tekst. Forskeren Lily Weiser-All*. Norsk etnologisk gransking, Oslo. S. 93–113.
- Norsk Etnologisk Gransking (1996) *Spørrelister 1946–1995*. Norsk Etnologisk Gransking, Oslo.
- Skjelbred, Ann Helene Bolstad (2003) «Mor og barn. Om Lily og meg og to spørrelister». I Nilsson, Bo G., Dan Waldetoft & Christina Westergren (red.): *Frågelist och berättarglädje. Om frågelistor som forskningsmetod och folklig genre*. Nordiska museets förlag, Stockholm. S. 141–147.
- Skott, Fredrik (2008) *Folkets minnen. Traditionsinsamling i idé och praktik 1919–1964*. Institutet för språk och folkminnen, Göteborg

Frå NEG sitt arkiv

Spørjelister 1946–2012

Stiftingsvedtekter for Stiftinga Norsk Etnologisk Gransking 1986

Styreprotokollar for NEG 1984–1986

Styreprotokollar for NEG 2003–2005

Årsmeldingar for NEG for 1946–2005

Samtalar med Eli Irene Johnsen Chang, Anne Moestue, Ann Helene Bolstad Skjelbred og Jon Birger Østby, mars 2012.

<http://www.kifo.no/index.cfm?id=365409> Lesedato 7.6.2012.

Noter

1. Sidan 1986 har namnet blitt skriven Norsk etnologisk gransking.
2. Kapitlet støttar seg i stor grad på *Spørre og grave i 50 år* (1996) av Anne Moestue, Bi Five Magnus og Eli Irene Johnsen Chang. Den tidlege historia kan sjåast i meir detalj der. Audun Kjus, Eli Irene Johnsen Chang, Kari Telste, Ann Helene Bolstad Skjelbred, Anne Moestue og Lisa Damstuen har lest og kommentert tidlegare utkast av kapitlet.
3. Ny minneoppgåve er under planlegging i skrivande stund og NEG er framleis involvert i dette arbeidet.
4. Frå 2003 del av ABM-utvikling.
5. Meir om prosjektet kan lesast her: <http://www.kifo.no/index.cfm?id=365409> (henta 7.6.2012).

Bjarne Rogan og Anne Eriksen (red.)

Etnologi og folkløristikk

En fagkritisk biografi om norsk kulturhistorie

The Institute
for Comparative Research
in Human Culture
Oslo

Instituttet for
sammenlignende
kulturforskning

Serie B: Skrifter
Vol. CXLVII

Novus forlag – Oslo 2013

Instituttet for sammenlignende kulturforskning